

“Als ze terugkomen is eindelijk het cirkeltje rond”

Twee jonge Ooievaars bij Peter den Elzen

Majesteitelijk staan ze op hun nest, het koppel Ooievaars van Peter den Elzen. Het gebiedje aan de rand van Heemstede lijkt een plaatje uit het verleden. Hoog opgegroeid groen met veel riet, her en der een waterpartij en daartussen drie ooievaarsnesten, waaronder paarden grazen. Zestien jaar heeft Den Elzen gewerkt aan het realiseren van een eigen paradijsje pal voor zijn woonhuis. Nadat eerder al twee keer één jonge Ooievaar was uitgevlogen, smaakte hij dit jaar voor het eerst het genoegen twee jonge Ooievaars te zien uitvliegen. En dat allemaal midden in de Randstad en dichtbij de kust.

Peter den Elzen woonde al een tijdje aan de Fazantenlaan, toen zijn collega's van de afdeling Groenvoorziening van de gemeente Heemstede het rietlandje voor zijn woonhuis de jaarlijkse maaibeurt gaven. Het terrein werd schoongemaakt en er kwam een mede door Den Elzen aangebrachte schrikdraad afrastering, zodat het geschikt werd voor begrazing. Op dat moment bedacht Den Elzen dat het gebiedje in feite uitstekend geschikt was voor het plaatsen van wat ooievaarsnesten. Het voedselaanbod in de omgeving leek ruim voldoende en er was oostwaarts (fourageer)ruimte genoeg. Den Elzen was bovendien al langere tijd gefascineerd door de fokprogramma's op meerdere plaatsen in het land, die de toen bijna verdwenen Ooievaar uiteindelijk weer een vaste plek in de Nederlandse natuur moesten geven. Omdat hij als medewerker van het gemeentelijk Energiebedrijf een goede ingang had bij de gemeente Heemstede kon hij zijn verzoek om op het landje een ooievaarsnest op te richten op de goede plek deponeren.

Binnen de kortste keren ontving hij een positief antwoord. Hij mocht niet alleen een nest bouwen, maar kreeg ook meteen een aluminium lichtmast van de gemeente aangeboden. Ook zijn buurtgenoten reageerden enthousiast op het voornemen. Den Elzen haalde ter ondersteuning van zijn plannen 155 handtekeningen op en vrijwel iedereen toonde zich bereid de helpende hand toe te steken. Voorts kreeg hij van gemeente, bedrijven en de buurt het benodigde materiaal aangeboden. „De hele buurt is er gek mee. Het leidt zelfs tot een sterke verbroedering in de buurt,” zo heeft Peter den Elzen ervaren.

Op het moment dat hij toestemming kreeg, wist hij dat de Ooievaar een grote vogel is, maar hoe groot zijn nest is, is natuurlijk weer een andere vraag. Peter gokte min of meer op de omvang van het grootste wiel dat bij de Gemeentereiniging voorhanden was en kwam zo uit op een plateau met een doorsnee van 120 centimeter. Dat heeft hij in de zomer

van 1990 samen met een buurman staan lassen en omstreeks augustus-september is het nest toen geplaatst. En wat wil het geval: op 29 april van 1991 stond er al meteen een Ooievaar op het nest. Peter den Elzen zal die dag nooit vergeten. Op film heeft hij alles voor de eeuwigheid vastgelegd.

De eenling, een projectooievaar, bleek een trouw dier. Hij bivakkeerde zo'n vier jaar op het nest in het rietlandje. In 1995 meldde zich een tweede vogel, die weinig mededogen toonde met de ooievaarsman. Op broedgebied gebeurde er dat jaar niets bijzonders.

Min of meer tot zijn stomme verbazing zag Peter den Elzen een jaar later een nieuw paar al binnen een kwartier na aankomst op het nest met paren beginnen. „Nou ja, paren? Het gebeurde buitengewoon klungelig, Er zijn dat jaar ook geen eieren geweest,” vertelt Den Elzen over deze niet geringde projectooievaars, die de hele winter in Heemstede zijn gebleven.

Het daaropvolgende jaar, waarin Den Elzen werd geëerd met de Milieuprijs van de gemeente Heemstede voor zijn pogingen om de Ooievaars tot broeden te brengen, bouwde een ander, wel geringd, paar een nest op het plateau. Er volgde ook een paring, maar het leidde tot niets. Een jaar later kreeg Den Elzen vroeg in het seizoen een mededeling van zijn buurman dat er een Ooievaar met een kreupele poot in het gebiedje liep. Het dier was ook al een tijdje geen voer meer komen halen en was danig verzwakt. Het bleek het mannetje te zijn dat de dierenarts heeft laten inslapen, omdat het niet meer te redden was. Het vrouwtje is daarna nog een dag gebleven en vervolgens vertrokken.

Daarna begon het wachten opnieuw. Den Elzen had weer geluk. Nog hetzelfde seizoen meldde zich een ander koppel, een vogel voorzien van een ring, de ander zonder. Alweer projectooievaars, die niet vertrekken aan het eind van de zomer, maar zich tijdens barre winterdagen graag laten bijvoeren. Het stel kwam niet tot broeden. In 2000 was het weer een ongeringd mannetje dat zich over het plateau ontfermde. Dit mannetje werd een jaar later verjaagd door een broedspan, maar tot broeden kwam het niet. In het kader van op en af was in 2002 een eenling de baas in het rietlandje. Het beviel het dier blijkbaar wel, want ook in 2003 wachtte hij daar vergeefs op een vrouwelijke gezelschap.

In 2004 bleek voor het eerst dat de nesten aan de Fazantenlaan wel degelijk tot een broedresultaat konden leiden. Een ongeringd stel Ooievaars broedde twee eieren uit, die helaas ten prooi vielen aan roofvogels. Het paar gaf het echter niet op en een jaar later bracht hetzelfde span een jong groot. Het succes kreeg een herhaling in 2006 met alweer een uitgevlogen jong. Dit jaar heeft Peter den Elzen voor het eerst meegemaakt dat twee jongen uit hetzelfde nest zijn grootgebracht. Medio augustus zijn ze op de wieden gegaan en vertrokken in zuidwaartse richting.

De twee jonge Ooievaars van Peter den Elzen. Henk van den Berg

Den Elzen hoopt dat ze nog eens op zijn landje terugkomen. Dat is op zijn vroegst pas over twee à tweeënhal jaar, wanneer de vogels geslachtsrijp zijn. De jongen zijn geringd, dus als ze terugkeren kunnen hun nummers worden afgelezen. Peter den Elzen: „Als ze terugkomen is eindelijk het cirkeltje rond.”

In al die tussenjaren heeft Den Elzen niet stilgezeten. Inmiddels staan er drie nesten op het rietlandje en zijn er ook nog nesten geplaatst bij het Oude Slot in Heemstede, bij speeltuin Linnaeushof en bij de kinderboerderij in Groenendaal. De mast bij Linnaeushof krijgt een nieuwe plek. Waar ie nu staat is het te druk en daarom zijn er plannen om het nest een plek te geven tegenover de kerk in Bennebroek. „Volgens de geschiedenisboekjes hoort dat zo, een ooievaarsnest tegenover de kerk,” aldus Peter. En zo blijft hij bezig. Met de masten, met nesten maken (in de tuin ligt er weer een klaar), met het bijhouden van het terrein, met voeren, met kijken, met ringen, met de buurt informeren, met overleg met de gemeente. Naast de Milieuprijs heeft hij ook al de Merlet Trofee 2006 gekregen. ‘Als dank voor al zijn verdiensten voor de plaatselijke gemeenschap’. Hij is er wat trots op. En terecht.

Jan Kuys